

Temaundervisning: tandmisfarvninger

Otte tilfælde af tandmisfarvning med forskellig årsag præsenteres. De dannede grundlag for temaundervisningen for 5. semester på Tandlægeskolen i København i efteråret 1997. Læserne kan selv afprøve deres viden

Kim Ekstrand

Jf. studieordningen for Tandlægeskolen i København skal der årligt afholdes temadageundervisning for 5., 7. og 9. semester. Emnerne varierer fra år til år. I efteråret 1997 var emnet for 5. semester: tandmisfarvninger.

I det følgende vises otte patienttilfælde som dannede grundlag for undervisningen. For hvert tilfælde gives en kort beskrivelse af de anamnesticke og kliniske forhold.

Artiklen bygger på opgaveløsningen fra de studerende på 5. semester 1997.

Patienttilfælde 1

28-årig kvinde, vokset op i Glostrup. Der ses hvidlige misfarvninger af kridtet karakter på alle tandflader. Tænderne er let gullige og transparente, hvor de hvidlige misfarvninger synes at være slidt væk. Søsteren, moderen og mormoderen har samme misfarvninger. 1+1 har haft brunlige misfarvninger facielt, hvorfor der i 10-12-års-alderen af kosmetiske årsager er fremstillet plastfacader i børnetandplejen. Der ses kantmisfarvninger, og platen knækker af med jævne mellemrum, hvorfor de »lappes« hvert halve år. Patienten har alle 32 tænder, og der ses lav cariesaktivitet.

Patienttilfælde 2

Patienten er en 47-årig kvinde, der er ansat som sekretær på Tandlægeskolen.

Der ses brunlige misfarvninger på underkæbens incisiver. Patienten indtager en almindelig alsidig kost, som indeholder grønt, hver dag. Herforuden ryger hun 20 cigaretter per dag, drikker 11 kaffe dagligt og nyder rødvin indimellem.

Patienttilfælde 3

Patienten er en 33-årig kvinde, som er opvokset i Sydkina, men flyttede til Nordkina pga. mange jordskælv i området. Som barn fik patienten lungebetændelse i en alder af ca. tre år. Dette gentog sig adskillige gange i hendes tidlige barndom indtil syvårsalderen. Moderen, som var farmaceut, gav hende en type antibiotika, der på daværende tidspunkt var håndkøbsmedicin. Da patienten blev syv år, blev der imidlertid konstateret en sammenhæng mellem de brunlige misfarvninger af hendes tænder og antibiotikabehandlingen. Derpå indstillede man behandlingen med denne type antibiotika. Patienten er på nuværende tidspunkt gæsteforsker på Rigshospitalet.

Patienttilfælde 4

Patienten er en 15-årig dreng, der som 9-årig blev henvist til Tandlægeskolen i København i forbindelse med et tandtraume på fortænder i overkæben som følge af sammenstød i en fodboldkamp (1991). Patienten blev akut behandlet på Rigshospitalet og fik videre behandling i kommunal børnetandpleje. Der har været løsning af enkelte tænder, og en senere rodbehandling er foretaget. Der er udført midlertidige plastfyldninger, og patienten er fortsat i behandling på Tandlægeskolen i København.

Patienttilfælde 5

Dreng på 9 år, går i 3. klasse. Slog 01÷ ud, da han var omkring 16 mdr. Kronen knækkede af i ét stykke, mens en del af roden blev opereret ud. På 1÷ ses en afrundet, orangerød misfarvning, sv. t. den incisale tredjedel af facialfladen. Yderligere emaljeforandringer ses som horisontale linier apikalt for misfarvningen.

Patienttilfælde 6

Patienten er 15 år, født og opvokset i Køge. Han har alle 28 tænder og ingen tegn på caries. Hele tandsættet er misfarvet, idet emaljen er helt hvid og opak. Emaljen er tillige skør og kan gå af i flager. Der findes gulbrune impressioner lingvalt på molarerne i overkæben, og facialet på incisiverne i overkæben og underkæben. Patienten har ikke været udsat for nogen form for alvorlig sygdom under opvæksten. Der er heller ingen i familien, der har været udsat for noget lignende. Nogen uklarhed med bedsteforældrene, men patienten tror ikke at de har været udsat for lignende misfarvning. Patientens far mener heller ikke at moderen tog medicin eller var alvorligt syg under graviditeten. (Billedet gengiver pt. da han var 8 år).

Patienttilfælde 7

Patienten er en 32-årig kvindelig sygehjælper, som er sund og rask. Hun har intet medicinforbrug, bortset fra chlorhexidin i form af Hipitanegel, som anvendes ved tandbørstning. Hun spiser en almindelig varieret kost, ryger 10 cigaretter dagligt samt drikker fire kopper kaffe. Hun går jævnligt til tandlæge og børster tænder to gange dagligt med el-tandbørste. Patienten har mindst én

gang fået fjernet misfarvningerne totalt. Misfarvningernes debut var kort efter at anvendelsen af chlorhexidin begyndte, hvilket er fire mdr. siden.

Patienttilfælde 8

Patienten er en 40-årig mand med sundt udseende og generelt god almentilstand. Han blev opmærksom på gullig misfarvning af 2,1÷1,2 for ca. 10 år siden og mener at det er blevet værre med tiden og at det er et kosmetisk problem. Han drikker meget kaffe, men spiser og drikker ellers normalt. Han går regelmæssigt til tandlæge og har en god mundhygiejne. Han skærer tænder (=bruksisme).

Da læserne muligvis har lyst til at afprøve egen diagnostisk sikkerhed, er diagnoserne anført på side 382.

Forfatter

Kim Ekstrand, lektor, tandlæge, ph.d.
Afdeling for Tandsygdomslære og Endodonti, Odontologisk Institut, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet